

І.О.АФОНІНА (Київ)

IV ДРАГОМАНІВСЬКІ ЧИТАННЯ МОЛОДИХ ІСТОРИКІВ

28 квітня 2011 р. в інституті історичної освіти (ІО) Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова (Київ) відбулись уже традиційні IV Драгоманівські читання молодих істориків, цього року присвячені сучасним поглядам та інтерпретаціям подій Другої світової війни (1939–1945 рр.). Науковий захід було організовано кафедрою джерелознавства та спеціальних історичних дисциплін за сприяння дирекції інституту. Згадана проблематика зацікавила студентів, аспірантів і молодих науковців з усієї України.

Урочисте відкриття та пленарне засідання відбулися у конференц-залі інституту. На початку роботи конференції до учасників із вітальним словом звернулися директор інституту історичної освіти д-р іст. наук, проф. *О.О.Сушко* і заступник директора Інституту історії України НАНУ, член-кореспондент НАН України, д-р іст. наук, проф. *О.П.Решет*.

Упродовж пленарного засідання із науковими доповідями виступили знані вітчизняні науковці. Зокрема, завідувач відділу історії України періоду Другої світової війни Інституту історії України НАНУ д-р іст. наук, проф. *О.Є.Лисенко* зосередив увагу молодих дослідників на науковому та суспільному контекстах досліджень вітчизняної історії воєнного періоду; генеральний директор Національного військово-історичного музею України канд. іст. наук *В.В.Карпов* доповів про проблеми збереження, дослідження та експонування музейних пам'яток, присвячених Другій світовій війні; завідувач кафедрою джерелознавства та спеціальних історичних дисциплін ІО НПУ д-р іст. наук, проф. *О.В.Потильчак* висловив власну думку щодо питання про періодизацію вітчизняної історії війни, а проректор Національної академії внутрішніх справ України д-р іст. наук, проф. *А.С.Чайковський* виступив із порівняльним аналізом основних ідеологічних течій руху Опору в Україні в роки Другої світової війни.

Продовженням IV Драгоманівських читань стала плідна секційна робота, присвячена актуальним проблемам дослідження історії Другої світової війни. Учасники конференції приділили значну увагу важливим питанням у вивченні наймасштабнішої війни в історії людства, полемізували, а подекуди навіть дискутували з принципових питань із колегами-науковцями.

Під час роботи першої секції, доповіді та повідомлення учасників якої було присвячено державно-політичним процесам та міжнародним відносинам напередодні, у роки та після Другої світової війни (співголови – канд. іст. наук, доц. кафедри джерелознавства та спеціальних історичних дисциплін ІО НПУ О.Т.Шевченко та канд. іст. наук, ст. викл. кафедри всесвітньої історії ІО НПУ К.О.Гула; секретар – Г.О.Харлан) було розглянуто, зокрема, питання військово-промислового співробітництва СРСР і Ваймарської республіки в 1925–1933 рр., роль фашистських організацій у суспільно-політичному житті Ірландії 1930-х рр., правові засади організації та діяльності Верховного Суду Української РСР у другій половині 1930-х рр., форми і методи американської дипломатії періоду Другої світової війни та багато інших.

Під час роботи другої секції – «Бойові дії, окупаційний режим та рух Опору в період Другої світової війни» (співголови – канд. іст. наук, доц. кафедри історії України ІО НПУ К.П.Двірня та канд. іст. наук, доц. кафедри всесвітньої історії ІО НПУ О.С.Черевко; секретар – Я.І.Щипець) основну увагу доповідачів було зосереджено на формуванні й структурі нацистського окупаційного режиму та його особливостях на українських землях, матеріально-побутових умовах життя населення України, голокості тощо.

Третя секція присвятила свою роботу вивченню соціокультурних процесів та наслідків Другої світової війни (співголови – канд. іст. наук, викладач Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету імені Григорія Сковороди Т.Ю.Нагайко й аспірантка історичного факультету Донецького національного університету О.С.Мармілова; секретар – С.П.Биховець). Наукові розвідки учасників конференції стосувалися особливостей реалізації освітньої політики окупаційної влади в Україні, організаційно-кадрового забезпечення цензурної діяльності в УРСР першої половини 1940-х рр., ідеологічно-пропагандистської діяльності радянських органів репатріації та ін. Зацікавила і спроба О.С.Мармілова щодо створення «колективного портрета» оstarбайтера з Донеччини на основі джерелознавчого аналізу фільтраційних справ. Цікавою своєрідним методологічним підходом та насиченою фактами виявилася доповідь аспірантки кафедри джерелознавства та спеціальних історичних дисциплін НПУ імені М.П.Драгоманова *Т.М.Бондар*. Молода дослідниця запропонувала колегам попередні результати свого вивчення проблеми соціальної адаптації переміщених осіб з України у 1944–1945 рр., зокрема в контексті реалізації її основних чинників.

До складу четвертої секції ввійшли молоді науковці, що цікавляться питаннями історіографії та історичної біографістики (співголови – канд. іст. наук, проф. кафедри етнології ПО НПУ Г.В.Стрельський і канд. іст. наук, доц., докторант кафедри історії України Одеського національного університету імені І.І.Мечникова У.К.Асанова; секретар – О.Ф.Будзінська). Вони присвятили свої роботи історіографії «Великого терору» 1937–1938 рр. в Україні, проблемі репатріації іноземних військовополонених із СРСР у пострадянській історіографії і вивченню повоєнної зарубіжної історіографії національно-визвольного руху українського народу. Цікавим був також і розгляд молодими науковцями персоналій, наприклад, І.Д.Черняховського та У.А.Боданінського.

На завершальному пленарному засіданні конференції було підбито підсумки роботи молодих науковців. Керівники секцій звернули увагу присутніх на важливість фахового наукового спілкування у середовищі студентів, аспірантів, молодих науковців-істориків педагогічних вузів та академічних наукових установ України, а також підкреслили необхідність обміну результатами наукових досліджень із проблематики вітчизняної та всесвітньої історії періоду Другої світової війни (1939–1945 рр.), їх популяризації та ширшого впровадження у навчальний процес. Водночас, учасники конференції звернули увагу громадськості, влади та політичних сил України на неприпустимість використання суперечливих і контраверсійних питань вітчизняної історії Другої світової війни з метою політичних та ідеологічних спекуляцій, для дискредитації політичних опонентів, перетворення суто наукових проблем на інструмент передвиборчої боротьби, що свідомо працює на розкол українського суспільства.

Заступник голови оргкомітету конференції д-р іст. наук, проф. *О.В.Потильчак* підкреслив, що сьогодні слід зосередитися на розробці актуальної проблематики наукових досліджень історії Другої світової та Великої Вітчизняної війни 1939–1945 рр., дотичних проблем передвоєнного та повоєнного часу, та причин і наслідків глибоких суспільно-політичних процесів 1930–1940-х рр., якомога ширше залучаючи до цієї справи школярів – членів Малої академії наук України, студентів, аспірантів і молодих науковців.

Результати роботи IV Драгоманівських читань молодих істориків опубліковано у збірнику матеріалів конференції. Оргкомітет сприятиме їх популяризації через газету НПУ імені М.П.Драгоманова «Педагогічні кадри», видання «Історія України», «Освіта» та ін. Чергові Драгоманівські читання молодих істориків планується провести навесні 2012 р.